10/03/2022

Ο Πατερικός λόγος του Μεγάλου Βασιλείου

/ Ενορίες

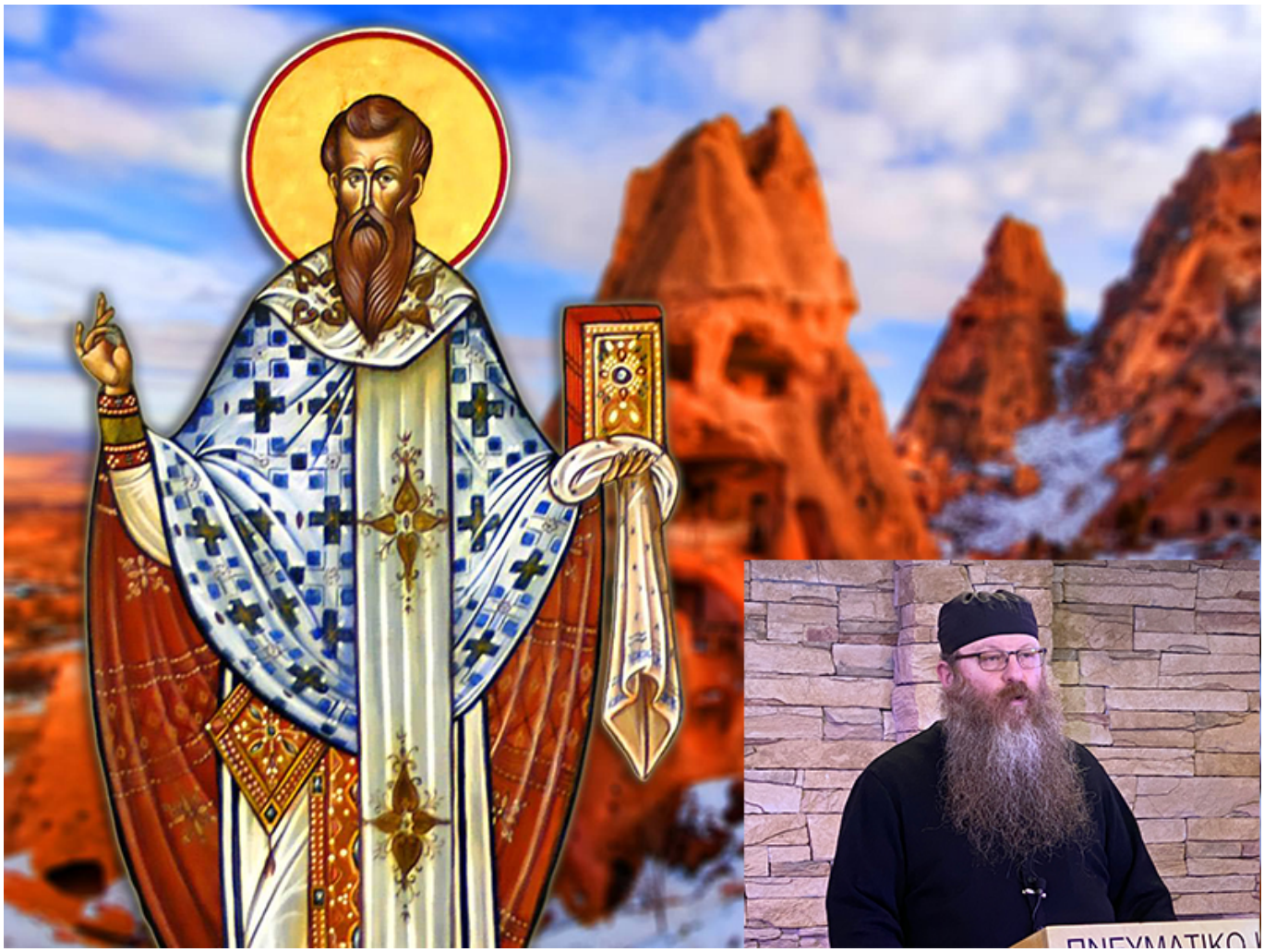

Στον Μέγα Βασίλειο ήταν αφιερωμένη η 5η διαδικτυακή συνάντηση, που ανήκει στη σειρά παρουσιάσεων με γενικό τίτλο «Πατερικός λόγος», που πραγματοποιείται κάθε Τετάρτη, στο πλαίσιο των Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…».

Τη σειρά επιμελείται ο Αρχιμανδρίτης π. Δανιήλ Ψωίνος, Θεολόγος, Ιεροκήρυκας.

Το Σεμινάριο είναι ανοιχτό σε όλους και η παρακολούθηση του γίνεται μόνο διαδικτυακά, μέσα από το κανάλι του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…» στο YouTube.

Ο Μ. Βασίλειος ανήκει στα ρηξικέλευθα πνεύματα της ιστορίας και θεμελίωσε την θεολογία που ανέπτυξαν οι Καππαδόκες Πατέρες της Εκκλησίας, και που αποτελούσε συνέχεια της θεολογίας του Μ. Αθανασίου.

Τη δράση του στην Εκκλησία και την θεολογία, ο Μ. Βασίλειος την εγκαινίασε, όταν άρχισε να οδεύει προς το τέλος του, ο Μ. Αθανάσιος, και έχουμε μεταφορά του κέντρου της θεολογίας από την Αλεξάνδρεια στην Καισάρεια της Καππαδοκίας, όπου ήταν στραμμένο το βλέμμα ολόκληρου του χριστιανισμού, από το 370 μ.Χ.

Υπήρξε φυσιογνωμία πολυτάλαντη, απέβη ο πιο διακεκριμένος ρήτορας της εποχής του, με παντοδαπή μόρφωση. Κατείχε στέρεη φιλοσοφική παιδεία και θαυμαστά οργανωτικά προσόντα. Πειθαρχημένος, με βαθιά αίσθηση του μέτρου, πάρα πολύ ευαίσθητος, κοινωνικός και παράλληλα ασκητικός και πάντοτε έτοιμος να θυσιαστεί για την αλήθεια. Τον διέκρινε και τον διακατείχε η αυστηρότητα και η ευελιξία με διάκριση.

Γεννήθηκε το 329 στην Καισάρεια και όλη η οικογένεια του είναι άγιοι της Εκκλησίας. Προόδευσε στη γνώση και τις επιστήμες, αλλά ταυτόχρονα φρόντισε να καλλιεργήσει και τον εσωτερικό του κόσμο. Υπήρξε καρδιακός φίλος με τον άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο και έμεινε παροιμιώδης η φιλία τους.

Ο Μ. Βασίλειος σπούδασε στην Αθήνα κι επιστρέφοντας διαπίστωσε ότι ολόκληρη η οικογένεια του, ζούσαν ασκητικά, σαν να είναι μοναχοί. Παρακινήθηκε και διδάχθηκε από αυτό το παράδειγμα και πήγε σε ονομαστούς τόπους ασκήσεως, όπου μαθήτευσε δίπλα σε μεγάλους ασκητές και έμαθε την ασκητική ζωή, ενώ έπειτα μόνασε με τον άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο.

Το 360 χειροτονείται Διάκονος και το 363 Πρεσβύτερος. Η μεγάλη συμβολή του στα πράγματα του μοναχισμού, είναι ότι τον οργάνωσε. Το 370 εξελέγη Επίσκοπος Καισαρείας, όπου εκεί εκδαπανήθηκε στην διακονία του ποιμνίου, της θεολογίας, της Εκκλησίας και καταπολέμησε την αίρεση του Αρείου.

Ένας από τους παράγοντες που προσανατόλισαν την σκέψη και την δράση του, ήταν καταρχήν το οικογενειακό του περιβάλλον, μέσα στο οποίο μυήθηκε στην παράδοση της Εκκλησίας. Στην παράδοση της γιαγιάς του, Μακρίνας, πρέπει κανείς να αναζητήσει την αγάπη και τον σεβασμό του σε πολλούς εκκλησιαστικούς συγγραφείς.

Άλλος παράγοντας, ήταν η παιδεία του, που μορφοποίησε τον εσωτερικό του κόσμο, και την απέκτησε στην Καισάρεια, την Κωνσταντινούπολη και την Αθήνα. Ήταν η παιδεία που αντιπροσώπευε, ότι καλύτερο μπορούσε να δοθεί στην

ανθρώπινη διάνοια, εκείνη την εποχή.

Αγάπησε με πάθος την ελληνική παιδεία και της δόθηκε τόσο πολύ, ώστε την σπούδασε σε βάθος. Τον σαγήνευσαν οι Έλληνες ποιητές, οι τραγικοί και οι φιλόσοφοι. Σπούδασε ακόμη αστρονομία, μαθηματικά και ιατρική.

Υπάρχει κι ένας άλλος παράγοντας, κι αυτός ήταν ο μοναχισμός και η χριστιανική άσκηση, που αποτέλεσαν το συγκλονιστικότερο σχολείο του Μ. Βασιλείου. Στην Αίγυπτο κυρίως, γνώρισε, θαύμασε και άρχισε να μιμείται τον τρόπο ζωής των αναχωρητών και των θεοπτών της ερήμου.

Είναι χαρακτηριστικό το έργο του, με πιο γνωστό την «Βασιλειάδα», ή αλλιώς «Πολιτεία του ελέους», που δημιούργησε έξω από την Καισάρεια. Πρόκειται για ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα με νοσοκομεία, γηροκομεία και άλλα ιδρυματικού τύπου και χαρακτήρα, οικήματα. Ο Μ. Βασίλειος βοηθούσε πολύ τους φτωχούς, τους ενδεείς, τους πονεμένους και όσους είχαν ανάγκη.

Η πρώτη δραστηριότητα του, εμφανίζεται την χρονική περίοδο που είχε αποσυρθεί για να μονάσει, όπου ξεκινά την συγγραφική του δράση και έγραψε τα πρώτα του έργα, που είχαν χαρακτήρα οικοδομητικό, συμβουλευτικό και καθοδηγητικό και κανονιστικό για την μοναχική ζωή.

Η αναχώρηση του από τον κόσμο, δεν σήμαινε ότι αγνοούσε ή λησμόνησε τα προβλήματα του κόσμου, που απασχολούσαν τους πιστούς. Αντιθέτως, το ενδιαφέρον υπήρξε ανύσταχτο για ότι ταλάνιζε την Εκκλησία, όπως φαίνεται και από τις επιστολές του. Στην έρημο δεχόταν συχνά πολλούς ανθρώπους, τους νουθετούσε και πολλοί έβρισκαν παρηγοριά κοντά του.

Αυτό έγινε η πρώτη αφορμή να δει σε όλη την έκταση του, ένα τεράστιο πρόβλημα που σιγόκαιγε στους κόλπους της Εκκλησίας, χωρίς ακόμη να μπορεί να δοθεί λύση. Ένα πρόβλημα που αντιμετώπισε κι αργότερα στην Καισάρεια.

Το πρόβλημα αυτό ήταν, το πως η αλήθεια της Εκκλησίας, θα δοθεί στους πιστούς. Πως και με τι μέσα θα εκφράσει η Εκκλησία την αλήθεια που ζει και της αποκαλύφθηκε δια Ιησού Χριστού. Ο Μ. Βασίλειος βοήθησε τα μέγιστα στην αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού. Προϋποθέτει μία θεμελιώδη και ορθή διαπίστωση, ότι θα εκφρασθεί αυτή η αλήθεια, με τα ανθρώπινα μέσα κάθε εποχής. Υποστήριζε ότι η επιλογή των λέξεων και των δομών, είναι το μεγάλο έργο του θεολόγου.

Μεγάλη ήταν και η συμβολή του στον μοναχισμό και θεωρείται ο συστηματικότερος θεμελιωτής του, και κυρίως τον οργάνωσε. Έγραψε τους όρους και τους κανόνες, που ήταν κανονιστικά κείμενα που κανόνιζαν την ζωή των

μοναχών. Επίσης τα Ασκητικά, είναι ένα έργο που αποτελεί το λεξικό και τον καταστατικό χάρτη της μοναχικής πολιτείας, τον οδηγό του κοινοβιασμού.

Ανέπτυξε και την λειτουργική ζωή της Εκκλησίας και προσπάθησε να δώσει στους μοναχούς, πληρέστερες ακολουθίες για την καθημερινή τους προσευχή, οργάνωσε καλύτερα τις ακολουθίες του Όρθρου και των Ωρών και τις εμπλούτισε, και θεωρείται συγγραφέας της θείας Λειτουργίας που τελείται δέκα φορές τον χρόνο. Έγραψε ακόμη ερμηνευτικά έργα, ομιλίες στην Εξαήμερο, τους Ψαλμούς, δογματικά. ασκητικά, επιστολές.

Αναφορικά με την συμβολή του στην θεολογία, ο Μ. Βασίλειος ξεκινά να κάνει διάκριση μεταξύ ουσίας και ενεργειών του Θεού. Η ουσία του Θεού είναι απρόσιτη, ακατανόητη, αλλά ο τέλειος Θεός που είναι απόμακρος από τον άνθρωπο, γίνεται μεθεκτός μέσα από τις άκτιστες ενέργειες, με τις οποίες γίνεται αντιληπτός στον κόσμο.

Έγραψε επίσης για την αΐδια σχέση της Αγίας Τριάδος, κάνοντας αναφορά για το «κοινόν», τη μία ουσία, καθώς και το «ίδιον», τις τρεις υποστάσεις. Ο Μ. Βασίλειος έλαβε μέρος στην Β’ Οικουμενική Σύνοδο και πρωτοστάτησε στην ανάδειξη της θεότητας και της ομοουσιότητας του Αγίου Πνεύματος.

Σχετικά με το σύμπαν, αναφέρει ότι αποτελεί ποίημα του Θεού, και ο κόσμος είναι κτιστός, υποταγμένος και εξαρτημένος από τον Θεό. Ο άνθρωπος αποτελείται από ψυχή και σώμα και ο Θεός τον προίκισε με ελευθερία και λόγο και διαθέτει κοινωνικό χαρακτήρα.

Ο Μ. Βασίλειος εκοιμήθη την 1^{η} Ιανουαρίου 379 και στην κηδεία του σημειώθηκαν πολλά θαύματα, ενδεικτικά της αγιότητας και της παρρησίας του στον Θεό.

Τη συνάντηση μπορείτε να παρακολουθήσετε εδώ:

π Δανιήλ Ψωίνος: Πατερικός λόγος 05